

UPPSALA
UNIVERSITET

VERKSAMHETSPLAN

Verksamhetsplan för Alva Myrdal-centrum 2023

Innehåll

Förord.....	3
Bakgrund.....	4
Verksamhetens inriktning.....	4
Syfte.....	4
Mål.....	4
Utbildning.....	5
Forskning.....	6
Samverkan.....	9
Ledning och administrativt stöd.....	10
Ekonomi.....	10

Förord

Inför år 2023 befinner sig världen i ett mycket svårt läge avseende kärnvapennedrustning i vid bemärkelse. Visserligen minskar det totala antalet kärnvapen i världen men det beror huvudsakligen på att gamla vapen i förråd avvecklas. Antalet kärnstridsspetsar utplacerade i operativa förband ökar däremot, och kärnvapenmakterna fortsätter att modernisera sina arsenaler. I relationen mellan de ojämförligt största kärnvapenmakterna Ryssland och USA återstår endast ett viktigt rustningsbegränsningsavtal som reglerar antalet utplacerade strategiska kärnvapen och vapenbärare, nämligen Measures for the Further Reduction and Limitation of Strategic Offensive Arms (det nya Start-avtalet). De inspektioner som detta avtal föreskriver har fortfarande inte kunnat återupptas sedan de stoppades i samband med coronapandemins utbrott i mars år 2020. Detta avtal går ut tidigt 2026 om inte förhandlingar om förlängning påbörjas vilket inte har skett när dessa rader skrivs. Försöken att väcka liv i den upphävda kärnenergiöverenskommelsen Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA) med Iran ser inte hoppfulla ut, och Nordkorea genomför fler robottest än någonsin tidigare. Rysslands förnyade och upptrappade angreppskrig mot Ukraina rasar vidare. På punkt efter punkt är läget för internationellt samarbete och ansvarstagande mellan stormakterna oerhört dystert, och förutsättningarna för nedrustning, ickespridning och rustningskontroll förefaller på många sätt sämre än på mycket länge.

Alva Myrdal-centrum för kärnvapennedrustning ska bedriva forskning, undervisning, och samhällssamverkan om kärnvapennedrustning i vid bemärkelse, inklusive ickespridning och rustningskontroll. Centrumet ska därmed bidra med ny kunskap om utmaningarna på kort sikt, exempelvis åtgärder för transparens och krishantering, likväl som förutsättningarna på lång sikt för nedrustning. Det är inte osannolikt att antalet kärnvapen i världen kommer att öka, bland annat som ett resultat av signaler från Kina om att uppnå paritet med USA. Rustningsbegränsning skulle då kunna handla om att stater exempelvis avstår från system som uppfattas som särskilt destabiliserande samt åtgärder för att reducera riskerna för oavsiktlig användning.

Åtgärder för att minska riskerna kring kärnvapen blir alltmer aktuella då världsläget förblir spänt och nya system med delvis okända egenskaper tillkommer. Även små förtroendeskapande steg kan då få desto viktigare effekt när bristen på förtroende är som störst. Med tanke på omvärldsläget är det uppenbart att det behövs mer kunskap inom dessa områden, kunskap som är baserad på forskning. Andra viktiga delar av forskningen studerar under vilka omständigheter som genuin avspänning och nedrustning kan ske. Trots att läget på många håll i världen nu är det mörkaste på många år kan viktiga lärdomar finnas i hur historisk rivalitet och återkommande krig, samt kriser där världen har stått på avgrundens rand så som till exempel Kubakrisen 1962, kunnat vändas till avspänning och möjligtvis fredliga och tillitsfulla samarbetsrelationer. Även normer om vad som är acceptabelt beteende inom internationella relationer utvecklas i ett längre tidsperspektiv.

Verksamheten vid Alva Myrdal-centrum för kärnvapennedrustning har en bred ansats som täcker alla dessa dimensioner av kärnvapennedrustning i vid bemärkelse, och denna ansats ska bibehållas och utvecklas framöver. Att skapa goda förutsättningar för forskningen har allra högsta prioritet, eftersom forskningen är den grund på vilken hela verksamheten ytterst vilar. Centrumet kommer därför under 2023 att prioritera strategiska satsningar på forskningen, bland annat genom att utveckla nya unika datamängder avseende förhandlingar och avtal av relevans för kärnvapennedrustning, ickespridning och rustningskontroll. Samtidigt ska centrumet fortsätta att utveckla undervisningen och samverkan med samhället med bibehållen hög ambitionsnivå.

Cecilia Wikström, ordförande i styrelsen för Alva Myrdal-centrum för kärnvapennedrustning

Bakgrund

Alva Myrdal-centrum för kärnvapennedrustning – The Alva Myrdal Centre for Nuclear Disarmament (AMC) är inrättat av Uppsala universitets rektor den 23 mars 2021 enligt modell centrumbildning utan egen personal (UFV 2020/716). AMC är organisatoriskt placerat vid Samhällsvetenskapliga fakulteten/Institutionen för freds- och konfliktforskning (FoK). Ett första sammanträde med styrelsen för AMC ägde rum den 21 juni 2021.

Verksamhetens inriktning

Uppsala universitet har av regeringen fått i uppdrag att inrätta ett nationellt kunskapscentrum om kärnvapennedrustning. För detta ändamål har AMC inrättats. Centrumet ska bidra till ökad kunskap om kärnvapennedrustning och ska säkerställa att svensk kunskap gällande kärnvapennedrustning förstärks och uppdateras för en mångsidig och långsiktig kompetens.

I uppdraget anger regeringen att en grundläggande utgångspunkt för verksamheten ska vara att flera vetenskapliga områden, såväl inom naturvetenskap och teknik som inom humaniora och samhällsvetenskap, ska bidra till ökad kunskap om kärnvapennedrustning.

Syfte

Verksamheten vid AMC syftar till att studera hela den process i vilken nedrustning av kärnvapen ingår, dvs. före, under och efter att avtal om nedrustning ingåtts. Verksamheten ska främja såväl den offentliga debatten som en fördjupad dialog om olika aspekter på kärnvapennedrustningsrelaterade frågor.

Mål

Målen för verksamheten ska, i enlighet med regeringens inriktning, vara att stimulera till utbildning och forskning inom området, säkra framtida expertkompetens på området samt utgöra ett tvärvetenskapligt stöd till policyarbetet på nedrustningsområdet. Vidare ska verksamheten bidra till att öka allmänhetens medvetenhet om nedrustning och därmed bidra till offentlig debatt kring nedrustningsarbetets utmaningar.

Då AMC är ett kunskapscentrum inom Uppsala universitet ska centrumet som sådant inte ta ställning i politiska frågor i centrumets eller universitetets namn. Samtidigt uppmantras forskare vid AMC att vara aktiva i den offentliga debatten i enlighet med den i högskolelagen föreskrivna uppgiften att samverka med det omgivande samhället. Forskarna kan då ta ställning i politiska frågor i sin personliga kapacitet som forskare, och deras ställningstaganden representerar inte centrumet eller universitetet. Det är en styrka att forskare vid AMC kan välja olika forskningsämnen och perspektiv i enlighet med den akademiska friheten. Genom en mångfald av perspektiv som bryts mot varandra och kollegial kritisk granskning ska kunskapsutvecklingen vid centrumet främjas. Då forskare vid AMC ger stöd till policyarbetet på nedrustningsområdet ska detta ske på basis av forskningsresultat så att policyrekommendationer är evidensbaserade.

Utbildning

En tvärvetenskaplig introduktionskurs på grundutbildningsnivå om kärnvapennedrustning ges under hösten 2023. Kursen gavs för första gången och i begränsad omfattning under hösten 2022. Kursen motsvarar 7,5 högskolepoäng, dvs. fem veckors heltidsstudier, men ges på halvfart. Kursen ges som helhet på engelska. Målet är att kursen ska ges varje år. En preliminär plan är att kursen under 2024 ska ges under vårterminen, och då på halvfart kvällstid för att underlätta för de som arbetar eller studerar annat på heltid att delta.

Tillsammans med SIPRI och Odessa Center for Nonproliferation (OdCNP) genomförs under året ”Nedrustningsskolan”, en femdagarskurs för studenter och yngre yrkesverksamma inom nedrustningsområdet. Kursen syftar till att främja återväxten av kunskap och expertis inom nedrustning, ickespridning och rustningskontroll hos nästa generation akademiker, forskare, opinionsbildare och beslutsfattare. Kursen riktar sig främst till en internationell målgrupp och gavs för första gången under sommaren 2022.

Under 2022 gavs en nyutvecklad kurs på doktorandnivå i nukleär verifikation av institutionen för fysik och astronomi (IFA) i samarbete med bland annat Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI). Kursens inriktning är huvudsakligen tillämpad kärnfysik, med vissa inslag också från andra ämnen. Kursen motsvarar 7,5 högskolepoäng, dvs. fem veckors heltidsstudier. Avsikten är att denna kurs, eller en modifierad version, ska ges igen 2024 eller 2025. Ett alternativ är att kursen på sikt ska ges som en valbar kurs inom mastersprogrammet i fysik, och även som en fristående kurs. Kursen kan dessutom komma att ges i form av uppdragsutbildning i framtiden.

Forskning

AMC studerar förutsättningarna för kärnvapennedrustning i vid bemärkelse, inklusive rustningskontroll och icke-spridning av kärnvapen. Forskningen inriktas mot hela den process i vilken nedrustning av kärnvapen ingår, dvs. före, under och efter att avtal om nedrustning ingåtts. Centrumet ger svar på frågor av typen: Vilka är de hot och möjligheter som leder till att parter vill göra överenskommelser? Vilka är de problem som kan uppstå under förhandlingar och hur kan de lösas? Hur tillser man att överenskommelser genomförs i praktiken och efterlevs? Ett brett spektrum av frågor studeras därmed. Såväl sådana med direkt bäring på kärnvapennedrustning, t ex. internationella avtal för verifikation av kärnvapennedrustning och efterlevnad av avtal, och sådana som rör förutsättningarna för kärnvapennedrustning i vidare mening, t ex. förhandlingsteori och genusperspektiv på kärnvapen och nedrustning. Forskningen sker inom flera vetenskapliga områden, såväl inom naturvetenskap och teknik som inom humaniora och samhällsvetenskap, och tvärvetenskapliga samarbeten mellan forskningsdiscipliner uppmuntras, exempelvis genom arbetsseminarier. Forskningsverksamheten syftar dels till att ta fram ny kunskap, dels till att bygga upp forskningskompetens vid Uppsala universitet och i andra miljöer i Sverige kring kärnvapennedrustning såväl inom naturvetenskap och teknik som inom humaniora och samhällsvetenskap.

Forskningen organiseras på sikt i två delar, vilka samverkar med varandra. Den ena delen blir kärnan i centrumets verksamhet och består av forskare som är anställda vid FoK. En professur instiftas på sikt för att rekrytera en på nedrustningsområdet ledande internationell forskare. Centrumet ger plats för postdoktorer, doktorander, och gästforskare, och andra forskare vid universitetet engageras i centrumets kärna inom ramen för gemensamma projekt.

Denna kärna behöver en längre tidsperiod för att etableras. Innan en professur utlyses är det lämpligt att centrumet först etableras som en välkänd forskningsmiljö internationellt. På så sätt blir det dels mer sannolikt att ledande internationella forskare söker professuren, dels möjligt att precisera professurens inriktning med hänsyn till hur centrumet utvecklas. Styrelsen ansvarar för att formulera utlysningen av professuren. Centrumet finansierar en doktorand knuten till professuren när den tillsätts.

Processen med att etablera centrumet som en välkänd forskningsmiljö internationellt, och med att utveckla centrumets forskningsprofil, fortsätter under 2023. Det är bedömt för tidigt att utlysa en professur under 2023. Professuren och den tillhörande doktorandtjänsten får på sikt en viktig roll för den långsiktiga utvecklingen av forskningen.

Den andra och större delen av forskningen inom AMC bedrivs i ett antal arbetsgrupper runt specifika teman. Arbetsgrupperna leds av framstående forskare och består av uppemot ett tiotal medlemmar som rekryterats i Sverige och internationellt för att skapa en kritisk massa kring varje tema. Arbetsgrupperna möts minst en gång per år (fysiskt eller över video) och kan då också bidra till centrumets utbildningsinsatser och kontakter med beslutsfattare. Grupperna är föremål för översyn vart tredje år, vilket möjliggör förnyelse av forskningsinriktningen och av forskargruppens medlemmar. Denna modell gör att forskare, experter och beslutsfattare kan sammanföras i Uppsala och att det nationella kunskapscentrumet snabbt kan utvecklas till en internationell resurs för kärnvapennedrustning.

Varje arbetsgrupp har en årlig summa pengar att disponera som kan användas till sådant som arbetsmöten, konferensdeltagande, lön till forskande personal och assistenter, och andra forskningsrelaterade behov.

Följande arbetsgrupper finns:

WG1: Att förhandla om kärnvapennedrustning

Leds av Isak Svensson, professor FoK. Arbetsgruppen studerar internationella förhandlingar kring kärnvapen (nedrustning, begränsningar, icke-spridning, provstopp mm) med utgångspunkt i förhandlingsforskning, etc. En doktorand knuten till arbetsgrupp 1, Giacomo Cassano, inledde under 2022 sina doktorandstudier.

WG2: Internationella åtgärder för efterlevnad av kärnvapennedrustning

Leds av Peter Wallenstein, professor FoK och Stockholm Process on the Implementation of Smart Sanctions (SPITS). Arbetsgruppen tar upp frågor om hur t.ex. internationella inspektioner och sanktioner kan vara effektiva för att minska risken för kärnvapenspridning eller för att upprätthålla nedrustningsavtal.

WG3: Data om kärnvapenrivalitet, förhandlingar och avtal

Leds av Margareta Sollenberg, FD och biträdande forskningsledare vid Uppsala konfliktdataprogram (UCDP), och Magnus Öberg, forskningsledare för Uppsala konfliktdataprogram (UCDP). Arbetsgruppen arbetar med att ta fram detaljerade data om rivalitet, kriser, förhandlingsprocesser och avtal mellan kärnvapenmakter (potentiella, historiska och nutida) för att möjliggöra nyanserade systematiska jämförande studier av hinder och möjligheter för nedrustning, samt risker för spridning och användning av kärnvapen. Arbetet utförs i samarbete med UCDP.

WG4: Teknisk icke-spridning och kärnämneskontroll

Leds av Sophie Grape, docent, IFA. Inom avdelningen för tillämpad kärnfysik bedrivs bland annat forskning i syfte att stödja det internationella samfundet med tekniska lösningar för att säkerställa att kärnmaterial inte avleds från den fredliga kärnbränslecykeln. Arbetet inriktas bland annat på verifiering av använt kärnbränsle, detektorsystem för kärnvapendetonationer, och kommande nya kärnenergisystem som både kan utgöra en utmaning för icke-spridning av klyvbart material och erbjuda en lösning för att förstöra kärnvapenmaterial.

WG5: Kärnvapennedrustning i politiskt beslutsfattande och folkrätt

Leds av Dr Sibylle Bauer, Director of Studies for Armament and Disarmament, SIPRI, och Dr Wilfred Wan, Director of Weapons of Mass Destruction Programme, SIPRI. Arbetsgruppen behandlar det folkrättsliga ramverket med multilaterala avtal som icke-spridningsfördraget, provstoppsavtalet, zonavtal samt frågor som rör kärnvapen där internationella förhandlingar inte har inletts (t.ex. tillverkning av särskilt klyvbart material). Även de bilaterala överenskommelserna om strategisk rustningskontroll mellan USA och Ryssland studeras.

WG6: Kärnvapennedrustning och icke-spridning

Leds av Målfrid Braut-Hegghammer, professor i statsvetenskap, forskningsledare för Oslo Nuclear Project, Universitetet i Oslo. Arbetsgruppen studerar kärnvapennedrustning, icke-spridnings- och anskaffningsstrategier, samt styrning och kontroll av klyvbart material.

Årlig konferens

Centrumets andra årliga konferens genomförs i hybridformat under sommaren 2023, med olika typer av paneler för presentation och diskussion av forskningsstudier och andra aktiviteter.

Uppgifter forskning 2023:

- Arbetsgrupperna fortsätter sin verksamhet enligt ovan.
- Under 2023 avsätts särskilda medel för arbete med nya data på förhandlingar och avtal avseende kärnvapenedrustning i vid bemärkelse.
- I samarbete med EU Non-Proliferation & Disarmament Consortium (EUNPDC) ämnar AMC bygga vidare på kunskapen om vilken typ av undervisning som finns på området och hur den bäst bedrivs. Under första halvåret 2023 planeras en workshop på ämnet ”Att bedriva utbildning om kärnvapenedrustning” tillsammans med bland andra forskare baserade i Tyskland och i Nederländerna.
- Ett arbetsseminarium med inbjudna forskare genomförs om genusperspektiv i forskningen om kärnvapenedrustning.

Samverkan

AMC samverkar med andra statliga aktörer, såsom FOI, UD, och Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) med verksamhet inom området för att undvika duplicering av redan pågående forskning och för att ge tvärvetenskapligt stöd till policyarbetet på nedrustningsområdet.

AMC samverkar med enskilda organisationer och civilsamhället för att öka den allmänna medvetenheten om nedrustning, bidra till offentlig debatt om nedrustningsarbetets utmaningar, och utbyte av kunskap.

Myndigheter och enskilda organisationer med verksamhet inom nedrustningsområdet kommer att bjudas in till möten i samband med konferenser och arbetsseminarier. Gemensamma arrangemang kommer att genomföras då så är lämpligt, t.ex. föreläsningar och paneldebatter som är öppna för den intresserade allmänheten.

AMC kommer utöver vetenskapliga publikationer informera om forskningen på centrumets webbplats och genom sociala medier.

Uppgifter samverkan 2023:

- AMC samverkar med statliga aktörer, såsom FOI, UD, och SSM, och koordinerar forskningsplaner så att duplicering undviks.
- AMC samverkar med statliga aktörer, såsom FOI, UD, och SSM, och fastställer hur AMC bäst kan ge stöd till policyarbetet.
- AMC samverkar med enskilda organisationer och civilsamhället kring föreläsningar och paneldebatter riktade till den intresserade allmänheten.
- AMC informerar om verksamhet och resultat på centrumets webbplats och i sociala medier.

Ledning och administrativt stöd

Föreståndaren för AMC är tillika centrumets vetenskapliga ledare med uppdrag att fortlöpande leda, företräda och utveckla centrumets verksamhet. Föreståndaren ansvarar för intern styrning och kontroll.

Föreståndaren svarar inför AMC:s styrelse och är huvudföredragande i styrelsen. Styrelsen ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med centrumets syfte. Styrelsen ska sammanträda minst 2 gånger per termin.

En administratör har anställts på heltid för att stötta AMC. Administratören har anställning vid värdinstitutionen och prefekten för FoK är chef med arbetsgivaransvar.

FoK har anställt en kommunikatör på heltid. AMC finansierar och tar i anspråk 25% av kommunikatörens arbetstid. Prefekten för FoK är chef med arbetsgivaransvar

Ekonomi

Finansiering av AMC sker genom anslag från regeringen samt medel från rektor för Uppsala universitet. Det årliga anslaget från regeringen är 10 Mkr från år 2021. Uppsala universitets gemensamma samfinansiering av AMC om 5 Mkr årligen från och med 2022 beslutas i Uppsala universitets verksamhetsplan. Därutöver kommer forskare verksamma vid AMC att söka finansiering via externa medel.